

ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ КВАЛИТЕТА СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА И НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА АКАДЕМСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ – ЈЕСЕЊИ СЕМЕСТАР

Ниш, март, 2022. године

ИЗВЕШТАЈ О РЕЗУЛТАТИМА ВРЕДНОВАЊА КВАЛИТЕТА НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА У ЈЕСЕЊЕМ СЕМЕСТРУ АКАДЕМСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ

I ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Уз ослонац на опште акте попут Закона о високом образовању, Правилника о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа и појединачних званичних прописа и докумената Филозофског факултета (Правилника о стандардима и поступцима за обезбеђење квалитета Филозофског факултета, Правилника о обезбеђењу, контроли и унапређењу квалитета и Правилника о спровођењу поступка за самовредновање и оцењивање квалитета Филозофског факултета) у поступку самовредновања квалитета обухваћене су све области њима дефинисане. Како је током 2019. и 2020. године највећи део активности Филозофског факултета био усмерен ка припреми материјала за акредитацију установе и реакредитацију студијских програма, тако су у оквиру Центра за унапређење квалитета реализоване бројне и важне активности за сам процес акредитације и на нивоу установе и на нивоу студијских програма. Само неке од њих су састављање различитих извештаја попут *Извештаја о самовредновању квалитета установе*, *Извештаја о самовредновању квалитета студијских програма*, *Извештаја о резултатима студентских евалуација* које обухватају процене различитих индикатора квалитета, итд. Током академске 2021/2022. године у оквиру наведеног Центра наставило се са Акционим планом дефинисаним активностима а кључну активност представља обавезно спровођење поступка вредновања квалитета наставног процеса на нивоу сваког семестра по већ устаљеној онлајн пракси и стандардном инструменту. Као и у претходном периоду, након одслушаног семестра и реализације једног испитног рока, током априла месеца 2021. године реализован је поступак вредновања квалитета наставног процеса из јесењег семестру по департаментама и предметима који се реализују на свих 13 студијских програма Основних академских студија. Сам поступак анкетирања студената спроведен је у складу са одредбама *Правилника о студентском анкетирању и вредновању квалитета студија Универзитета у Нишу* (8/16-01-007/07-005 од 6.11.2007). Ајтеми садржани у инструменту за евалуацију обухватили су исказе који се односе на процене студената Основних академских студија о области квалитета наставног процеса по кључним елементима, и то: (а) наставе (8 исказа), (б) наставног материјала (4 исказа), (в) објективности оцењивања (3 исказа), и (г) наставног особља – наставника и сарадника (6 исказа). Сам инструмент дизајниран је у форми петостепене скале процене са укупно 21 тврдњом на које су студенти давали своје одговоре чекирањем једне од 5 понуђених

опција од 1 - најнижи степен слагања са датом тврдњом до 5 - највиши степен слагања са датом тврдњом. Евалуативни лист садржи након сваког ајтема и одређен простор предвиђен за коментаре и мишљења студената те су на тај начин студентима пружене могућности да образложе своје оцене, дају своја виђења или мишљења, или укажу на потенцијалне проблеме, нерегуларности, мањкавости, и др. Статистичким процедурама обрађени подаци представљени су у оквиру овог извештаја и одсликавају процену тренутног стања по питању квалитета наставног процеса у јесењем семестру академске 2021/2022. године. Саставни део овог извештаја чини и кратка дискусија добијених података али и посебан део намењен компаративном приказу података (просечних вредности) студентске евалуације наставног процеса у односу на податке добијене у евалуацијама у истом семестру претходне две академске године. Овакав приказ служи ради лакшег увида у промене квалитета наставног процеса како на нивоу сваког студијског програма тако и на нивоу факултета генерално. За преглед и усвајање извештаја стара се Веће центра за унапређење квалитета (Комисија за унапређење квалитета) чији је састав у првој половини 2021. године, поред продекана за наставу (проф. др Гордане Ђигић) која прати рад и активности Центра и управника центра (доц. др Драгане Јовановић), чинило 20 чланова из редова наставног и ненаставног особља, и студената и то:

Наставно особље

1. др Слађана З. Ристић Горгиев, редовни професор (Департман за филозофију)
2. др Бранко Д. Горгиев, редовни професор (Центар за стране језике)
3. др Славиша Д. Недељковић, редовни професор (Департман за историју)
5. др Сузана В. Марковић Крстић, редовни професор (Департман за социологију)
5. др Јелена Ј. Опсеница Костић, ванредни професор (Департман за психологију)
6. др Марија М. Јовановић, ванредни професор (Департман за педагогију)
7. др Наташа М. Симеуновић Бајић, доцент (Департман за комуникологију и новинарство)
8. др Кристина Р. Митић, доцент (Департман за српски језик и компаративну књижевност)
9. др Татјана Г. Трајковић, доцент (Департман за српски језик)
10. др Ивана М. Миљковић, доцент (Департман за француски језик и књижевност)
11. др Јелена Б. Лепојевић, доцент (Департман за руски језик и књижевност)
12. др Владимир Н. Фигар, доцент (Департман за англистику)
13. др Бојана М. Пуцаревић, доцент (Департман за социјалну политику и социјални рад)
14. Невенка В. Јанковић, наставник страног језика (Центар за стране језике)

Ненаставно особље

15. Александра Г. Ристић, стручни сарадник (Служба за наставу и студентска

питања)

16. Марјан Р. Милчић, технички секретар (Центар за унапређење квалитета)

Студенти

17. Драгана В. Димитријевић (Докторске академске студије педагогије)

18. Милица Б. Урошевић (Мастер академске студије психологије)

19. Марко М. Сотировић, студент продекан (Основне академске студије социологије)

20. Стефан Д. Николић, студент (Мастер академске студије историје)

II РЕЗУЛТАТИ АНКЕТИРАЊА

1. Основне академске студије англистике

Табела 1. Број и проценат студената англистике који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије англистике	1	92	88
	2	77	75
	3	72	71
	4	68	66
	Укупно	309	300

Табела 2. Просечне оцене студената англистике према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС англистике
Искази о квалитету наставе	4.47
Искази о квалитету наставног материјала	4.56
Искази о објективности оцењивања	4.49
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.60
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.60

У Табели 2 су приказани резултати процене квалитета наставног процеса у односу на дефинисане елементе, при чему се просечне оцене студената Англистике крећу у распону од 4.47 до 4.60. Најниже просечне вредности уочавају се код елемента који се тичу квалитета наставе и објективности оцењивања, што говори да су испитаници са Департмана за англистику изразили нижи степен слагања са датим тврдњама, што говори и о њиховом нижем нивоу задовољства. Нешто виши степен задовољства и слагања са тврдњама садржаним у сегменту квалитета наставног материјала је присутан код ове групе испитаника у односу на претходна два елемента. Надаље, горенаведени подаци упућују на идентичне просечне оцене код вреднованих елемената квалитета наставног особља, како наставника тако и сарадника. С обзиром на добијене резултате, те и опсег приказаних оцена (које су иначе високе) могло би се рећи да су оне индикативне, са незнатним разликама у процењиваним елементима, те и закључити да студенти Департмана за англистику понајпре препознају вишеструке улоге наставника и сарадника ангажованих на овом студијском програму који инвестирају значајне напоре да студенте опреме компетенцијама које налажу трендови савременог образовања.

2. Основне академске студије историје

Табела 3. Број и проценат студената историје који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије историје	1	50	43
	2	21	21
	3	25	24
	4	21	19
	Укупно	117	107

Табела 4. Просечне оцене студената историје према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС историје
Искази о квалитету наставе	4.52
Искази о квалитету наставног материјала	4.60
Искази о објективности оцењивања	4.54
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.63
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.60

Просечне вредности процењиваних елемената наставног процеса на студијском програму за историју крећу у опсегу од 4.52 до 4.63 (Табела 4). Студенти који се припремају за будуће наставнике историје и кадрове из овог подручја рада најниже су вредновали квалитет наставе, а незнатно виши степен слагања испољили код елемента објективности оцењивања. Уочљива је истоветна оцена добијена код два вреднована елемента – квалитет наставног материјала и квалитет сарадника који изводе вежбе на студијском програму за историју. Највише оцене читавају се код квалитета наставника. Процењивани елементи указују на свеукупну одличну оцену квалитета наставног процеса спроведеног на Департману за историју. Међу просечним оценама приметне су минималне разлике те се о квалитету наставног процеса на овом студијском програму може говорити у афирмативном смислу уз очекивање да ће пракса квалитетног рада и респонзивности наставника постати устаљена и у наредном периоду.

3. Основне академске студије комуницирање и односи са јавношћу

Табела 5. Број и проценат студената комуницирања и односа са јавношћу који су попунили анкету

Основне академске студије комуницирање и односи са јавношћу	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
	1	50	49
	2	49	49
	3	47	47
	4	45	44
	Укупно	191	189

Табела 6. Просечне оцене студената комуницирања и односа са јавношћу према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС комуницирања и односа са јавношћу
Искази о квалитету наставе	4.68
Искази о квалитету наставног материјала	4.78
Искази о објективности оцењивања	4.75
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.77
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.79

Сви показатељи квалитета наставног процеса на студијском програму Комуницирање и односи с јавношћу су високо вредновани при чему се просек оцена студената на овом студијском програму креће у опсегу од 4.68 до 4.79. Иако високих вредности, приметне су минималне осцилације, тачније разлике међу процењиваним елементима. Примера ради, из наведених података могла би се издвојити три високо вреднована елемента: квалитет рада сарадника (4.79), квалитет наставног материјала (4.78) и квалитет наставника (4.78). Неупадљиво ниже вредности идентификоване су код елемената који укључују објективност оцењивања (4.75) и квалитет наставе (4.68). Као и у случају приказаних података у претходна два студијска програма, резултати свих процењиваних крећу се изнад 4.5, што указује на то да студенти изражавају висок степен позитивне процене свих дефинисаних елемената квалитета наставног процеса. Посебно су похвалне оцене приписане квалитету наставног особља, односно сарадницима и наставницима који се очигледно својом респонзивношћу, компетентношћу и сопственим капацитетима труде да студентима, будућим професионалцима у области пруже квалитетне образовне услуге и конкретне наставне материјале који ће им бити добар ослонац и подршка у даљем професионалном развоју.

4. Основне академске студије новинарства

Табела 7. Број и проценат студената новинарства који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије новинарства	1	49	48
	2	43	42
	3	39	38
	4	37	35
	Укупно	168	163

Табела 8. Просечне оцене студената новинарства према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС новинарства
Искази о квалитету наставе	4.51
Искази о квалитету наставног материјала	4.58
Искази о објективности оцењивања	4.56
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.62
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.66

Узимајући у обзир аритметичке средине свих процењиваних елемената квалитета наставног процеса, може се запазити да се добијене вредности крећу у опсегу од 4.51 до 4.66. У оквирима датих података најниже просечне вредности према проценама студената новинарства утврђене су код три елемента: квалитета наставе (4.51), објективности оцењивања (4.56) и квалитета наставног материјала (4.58). Нешто виши резултати читавају се квалитета наставног кадра – наставника (4.62) и сарадника (4.66). Иако су све просечне оцене на нивоу одличних, високе процене квалитета наставног кадра индикативне су у позитивном смислу и похвалне. Сагласно томе, наставни кадар овог студијског програма треба и даље оснаживати у одржавању добрих пракси ради даљег развијања њихове стручности, редовности, доступности и педагошког односа према студентима. У будућем раду кроз информативне разговоре и дубинско сагледавање података везаних за ниже процењене елементе могло би се потенцијално утицати и на њихово унапређивање, посебно када се говори о објективности оцењивања.

5. Основне академске студије немачког језика и књижевности

Табела 9. Број и проценат студената немачког језика и књижевности који су попунили анкету

Основне академске студије немачког језика и књижевности	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
	1	25	25
	2	23	23
	3	29	29
	4	20	20
	Укупно	97	97

Табела 10. Просечне оцене студената немачког језика и књижевности према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС немачког језика и књижевности
Искази о квалитету наставе	4.70
Искази о квалитету наставног материјала	4.74
Искази о објективности оцењивања	4.73
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.80
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.76

У Табели 10 садржани су подаци просечних вредности вреднованих елемената квалитета наставног процеса на студијском програму за Немачки језик и књижевност чији се распон креће од 4.70 до 4.80. Наиме, евидентно студенти немачког језика и књижевности свим елементима наставног процеса генерално су дали изразито високе оцене. Поређењем података могу се констатовати мање разлике међу њима па су тако ниже вредности израчунатих параметара детектоване код исказа којима се описује квалитет наставе и објективност оцењивања. Квалитет наставног материјала налази се у средини по добијеној вредности док се највише просечне оцене читавају код квалитета наставног кадра, сарадника и наставника. Овакве високе оцене посебно су вредне ако се има у виду да је студијски програм за немачки језик и књижевност један од најмлађих на Филозофском факултету у Нишу, што говори о посвећености и инвестирања наставног кадра у развојну димензију департмана и компетенција студената будућих наставника, преводилаца и тумача за немачки језик и њихове одрживости на тржишту рада.

6. Основне академске студије педагогије

Табела 11. Број и проценат студената педагогије који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије педагогије	1	51	51
	2	48	47
	3	39	39
	4	43	40
	Укупно	181	177

Табела 12. Просечне оцене студената педагогије према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС педагогије
Искази о квалитету наставе	4.44
Искази о квалитету наставног материјала	4.52
Искази о објективности оцењивања	4.41
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.51
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.50

Према свим процењиваним елементима квалитета наставног процеса, приказаним у Табели 12, оцене студената студијског програма за педагогију крећу се у оквирима од врло добре до одличне, односно између 4.44 и 4.50. С обзиром на досадашње вишегодишње изузетне оцене према датим подацима могло би се констатовати да је на овом студијском програму дошло до извесног пада просечних оцена по питању свих вреднованих елемената. Иако приказане оцене нису забрињавајуће јер се и даље крећу у оквирима високих оцена, индикативном се чини оцена објективности оцењивања као најнижа, а након ње и оцена квалитета наставе. Рекло би се да студенти превасходно нису задовољни начином праћења и вредновања сопственог развоја и напредовања, што је са педагошке тачке посматрано важно за студенте овог профила. Иако се за овај елемент везују само три исказа који не могу дати комплетну слику којим су све параметрима оцењивања студенти незадовољни, јасно је да извесна сумњичавост по питању професионализма и вредновања разумевања, функционалних способности и аналитичког мишљења ученика, постоји код испитиваних студената. Ради стицања бољег увида важно је дубински анализирати добијене податке по предметима и годинама студија, те идентификовати ризична места како би се осмислила мере за будућа деловања оријентисана ка побољшању овог сегмента. Генерално, добро је радити на информисању наставника о неопходности увођења другачијег, систематичнијег приступа оцењивању студената и мењању пракси које се према добијеним подацима могу подвести под недовољно флексибилне.

7. Основне академске студије психологије

Табела 13. Број и проценат студената психологије који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије психологије	1	90	84
	2	82	80
	3	82	80
	4	75	75
	Укупно	329	319

Табела 14. Просечне оцене студената психологије према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС психологије
Искази о квалитету наставе	4.53
Искази о квалитету наставног материјала	4.63
Искази о објективности оцењивања	4.52
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.59
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.63

Прегледом података у Табели 14, може се закључити да се просечне оцене одговора студената Психологије крећу у распону од 4.52 до 4.63. Као и у претходном случају најнижа просечна оцена утврђена је код процене објективности оцењивања што указује да студенти Департмана за психологију имају нижу тенденцију слагања са исказима који се односе на начин вредновања и процењивања њиховог знања и рада од стране наставника. Како се ради о студијском програму који је веома популаран и на који се уписује највише студената у односу на све остале студијске програме Филозофског факултета у Нишу, делимично оправдање за нижу оцену у односу на остале елементе вредновања може се приписати у немогућности наставника да непристрасно, рационално и реално прате и извреднују рад и напредовање великог броја студената. Ипак, значај и вредности психолошког и педагошког аспекта овог интегралног дела квалитета наставе треба имати у виду те у даљем раду посебну пажњу посветити управо њему јер несигурност студената у објективност оцењивања наставника за последицу има и ниже задовољство квалитетом наставе, што се опет може прочитати и у нижим оценама квалитета наставе у односу на друге оцењиване елементе. Нешто више просечне оцене студенти приписују квалитету наставника док су највише и идентичне вредности добијене код процена квалитета сарадника и квалитета наставног материјала (4.63). Могло би се тврдити да су

испитаници који похађају студијски програм за психологију превасходно задовољни наставним материјалима неопходним за праћење наставе, овладавање садржаја и полагање испита, али истовремено и квалитетом рада млађих чланова наставног особља наведеног студијског програма, задуженим за реализацију часова вежби. Свакако, у наредном периоду пожељно је наставити са оваквим трендом али и сагледати могућа побољшања у домену објективности оцењивања.

8. Основне академске студије руског језика и књижевности

Табела 15. Број и проценат студената руског језика и књижевности који су попунили анкету

Основне академске студије руског језика и књижевности	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
	1	13	8
	2	13	11
	3	11	11
	4	14	14
	Укупно	51	44

Табела 16. Просечне оцене студената руског језика и књижевности према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС руског језика и књижевности
Искази о квалитету наставе	4.46
Искази о квалитету наставног материјала	4.56
Искази о објективности оцењивања	4.45
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.54
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.53

Просечне оцене издвојених елемената процењивања и вредновања квалитета наставног процеса представљене у Табели 16 су на задовољавајућем нивоу и крећу се у опсегу од 4.46 до 4.56. Иако су претходних година била присутна осетна побољшања по питању свих вреднованих елемената, сагледавањем добијених података уочава се најнижа вредност у категорији исказа који се тичу квалитета наставе (4.46) и објективности оцењивања (4.45). Иако је проценом квалитета наставе обухваћено 8 исказа рекло би се испитаници са Департмана за руски језик и књижевност имају нижи степен слагања са исказима који се односе на њена битна обележја (интерактивност, оптерећеност студената, облицима наставног рада, осмишљеношћу наставних целина). Истовремено исти испитаници показују и несигурност по питању другог вреднованог елемента, односно начина оцењивања њиховог знања, то јест континуираног праћења и вредновања њиховог залагања и постигнућа. У односу на вредновање квалитета наставног процеса на претходно описаним студијским програмима, у овом случају на средини вредносне скале налазе се процене квалитета сарадника што представља мали пад вредности у односу на процене на истом студијском програму претходних година. Иако овај пад не треба сврстати у забрињавајуће, јер је просечна оцена ипак висока (4.53) чини се необичним ако се узме у обзир да су студентима сарадници блиски по

годинама и да са њима могу лежерније остварити флексибилну комуникацију и интеракцију на вежбама. Надаље, највиши степен слагања са исказима студенти су имали код процене квалитета наставника и квалитета наставног материјала. Разлике у приказаним аритметичким срединама по питању свих вреднованих елемената су мале те се може констатовати да су студенти генерално задовољни. Ипак, о запаженим падовима у појединим елементима у односу на претходне евалуације треба информисати надлежне на Департману за руски језик и књижевност и подстицати их очување високо вреднованих елемената и унапређивање оних у којима су приметне осцилације.

9. Основне академске студије социјалне политике и социјалног рада

Табела 17. Број и проценат студената социјалне политике и социјалног рада који су попунили анкету

Основне академске студије социјалне политике и социјалног рада	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
	1	49	44
	2	49	48
	3	49	49
	4	46	46
	Укупно	193	187

Табела 18. Просечне оцене студената социјалне политике и социјалног рада према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС социјалне политике и социјалног рада
Искази о квалитету наставе	4.62
Искази о квалитету наставног материјала	4.69
Искази о објективности оцењивања	4.68
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.63
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.71

Када су у питању сви параметри вредновања квалитета наставног процеса, студенти Департмана за социјалну политику и социјални рад их оцењују изузетно високим оценама. Приказани резултати распоређени су у интервалу од 4.62 до 4.71. Студенти основних академских студија социјалне политике и социјалног рада, у односу на све појединачне елементе, најниже оцене приписују квалитету наставе (4.62) што је незнатан пад у односу на претходну годину. Сагледавајући остале категорије вредновања, студенти су имали нешто више сагласности са исказима о квалитету наставног наставника, објективности оцењивања, и квалитету наставног материјала. Највиши степен слагања студенти су имали са исказима повезаним са квалитетом сарадника. Упркос незнатним падовима оцена у односу на претходне евалуације, ипак се може констатовати да су генерално задовољни квалитетом наставног материјала, савременошћу литературе и наставног садржаја, али и знањем, стручношћу, стилем рада и начином остваривања комуникације са наставним кадром Департмана за социјалну политику и социјални рад. Потребно је у наредном периоду поради на унапређењу елемената код којих су примећена мања одступања у односу на претходне године и подстаћи и мотивисати наставни кадар да континуирано ради на одржавању високог квалитета наставног процеса одржао.

10. Основне академске студије социологије

Табела 19. Број и проценат студената социологије који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије социологије	1	48	44
	2	30	30
	3	28	28
	4	30	30
	Укупно	136	132

Табела 20. Просечне оцене студената социологије према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС социологије
Искази о квалитету наставе	4.63
Искази о квалитету наставног материјала	4.69
Искази о објективности оцењивања	4.65
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.68
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.70

У Табели 20 представљене су вредности просечних оцена показатеља квалитета наставног процеса који се реализује на Департману за социологију. Према подацима у табели могло би се констатовати да су сви вредновани елементи изузетно високих просечних оцена и крећу се у распону од 4.63 до 4.70. Сагледавањем датих података, почевши од нижих према вишим оцена, интересантна је чињеница да се најниже оцене детектују код квалитета наставе и објективности оцењивања. Дакле, студенти основних академских студија социологије су у мање задовољни реализацијом наставе, њеним квалитетом и пратећим аспектима, као и начином оцењивања и вредновања њиховог рада у односу на квалитет рада наставника, квалитет наставног материјала. Напоследку, испитаници су највише задовољни залагањем, радом, преданошћу, компетентношћу и оствареним односом са младим асистентима, сарадницима и истраживачима. Иако су сви процењивани елементи нешто нижих оцена у односу на претходну евалуацију, овакви резултати нису занемарљиви те запосленима на департману за социологију треба пружити подршку и ослонац у одржавању ових изузетних резултата.

11. Основне академске студије србистике

Табела 21. Број и проценат студената србистике који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије србистике	1	38	36
	2	35	34
	3	44	44
	4	41	38
	Укупно	158	152

Табела 22. Просечне оцене студената србистике према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС србистике
Искази о квалитету наставе	4.68
Искази о квалитету наставног материјала	4.73
Искази о објективности оцењивања	4.67
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.70
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.74

Вредности аритметичких средина процењиваних елемената квалитета наставног процеса на студијском програму србистике, приказане у Табели 22, крећу се у опсегу вредности између 4.68 и 4.74. Добијени подаци указују да студенти Департмана за србистику на изузетно високом нивоу оцењују све елементе квалитета наставног процеса. Најмања оцена установљена је код исказа о квалитету наставе (4.68) што указује да испитаници испољавају нешто нижи степен слагања са тврдњама које се односе на овај елемент квалитета наставног процеса. Нешто више вредности просечних оцена читавају се код објективности оцењивања и квалитета рада наставника. У односу на ове елементе, испитаници су виши степен слагања са исказима испољили код тврдњи које се односе на квалитет наставног материјала, односно његову доступност, техничке карактеристике, обухват и примену. Највећа просечна оцена детектује се у оцени квалитета младих чланова наставног особља - сарадника (4.74). Овакви резултати су очекивани будући да су студентима према годинама ближи асистенти, сарадници, истраживачи и демонстратори те могу боље разумети њихове потребе и успоставити са њима добру комуникацију и интеракцију на часовима вежби. Високо позиционирање младог наставног кадра говори у прилог томе да овакву праксу треба посебно охрабривати и истицати како би се овај тренд одржавао на тренутном нивоу.

12. Основне академске студије филозофије

Табела 23. Број и проценат студената филозофије који су попунили анкету

	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
Основне академске студије филозофије	1	22	16
	2	12	11
	3	8	8
	4	12	10
	Укупно	54	45

Табела 24. Просечне оцене студената филозофије према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС филозофије
Искази о квалитету наставе	4.62
Искази о квалитету наставног материјала	4.66
Искази о објективности оцењивања	4.63
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.70
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.64

Индикатори квалитета наставног процеса на Департману за филозофију су, од стране студената, генерално високо оцењени. Опсег просечних оцена креће се од 4.62 до 4.70. У односу на исти период из претходне године, могло би се рећи да су на Департману за филозофију приметна извесна побољшања. Најнижа просечна оцена према проценама студената филозофије има управо квалитет наставе (4.62) и премда ова вредност свакако није ниска, овде би се могло додатно радити на унапређењу ако се има у виду да се на овај студијски програм уписује мањи број студената па је самим тим могуће не само лакше, него ефективније и продуктивније организовати наставни рад. Више оцене и безмало исте оцене уочавају се приликом сагледавања исказа о објективности оцењивања (4.63) и квалитета сарадника (4.64). Ови резултати указују да су студенти скоро у истој мери задовољни вредновањем рада и постигнућа као и доступношћу, редовношћу, припремљеношћу и отвореношћу сарадника за активно учешће студената у настави. Интересантан је податак да су студенти Департмана за филозофију највише оцене доделили квалитету наставног материјала процењиваном кроз обухват садржаја дефинисаном литературом, њеном доступношћу и осталим карактеристикама. Највише оцене приписане су квалитету наставног особља - наставника (4.70) што имплицира да студенти филозофије више преферирају и цене рад и кооперацију са искуснијим наставницима и да у наставном процесу

цене и препознају добре наставне и испитне материјале. Узимајући у обзир све наведено, пожељно је указати на мања одступања која се јављају у евалуацијама појединих сегмената квалитета наставног процеса те усмеравати наставни кадар ка развијању ефективнијих стратегија и поступака наставног рада са мањим групама студената.

13. Основне академске студије француског језика и књижевности

Табела 25. Број и проценат студената француског језика и књижевности који су попунили анкету

Основне академске студије француског језика и књижевности	Година студирања	Први пут уписани	Број попуњених упитника
	1	19	15
	2	14	13
	3	17	14
	4	10	7
	Укупно	60	49

Табела 26. Просечне оцене студената француског језика и књижевности према оцењиваним елементима квалитета наставног процеса

Група питања	Просечне оцене студената ОАС француског језика и књижевности
Искази о квалитету наставе	4.78
Искази о квалитету наставног материјала	4.85
Искази о објективности оцењивања	4.77
Искази о квалитету наставног особља - наставник	4.83
Искази о квалитету наставног особља - сарадник	4.84

Резултати Табеле 26 указују на високо позиционирање Департмана за француски језик и књижевност по питању свих вредновања елемената обухваћених евалуацијом квалитета наставног процеса. Распон аритметичких средина се креће од 4.77 до 4.85. Ови подаци су значајни будући да овај студијски програм уписује мањи број студената у односу на остале департмане па је сасвим извесно и очекивано да ће, у складу са тим, оцене бити више. Ови подаци сасвим извесно говоре да се са мањим групама студената може успешно организовати и ефикасно остварити комуникација и интеракција са студентима. Међу приказаним вредностима, иако високим, могу се издвојити незнатне разлике. Најниже вредности уочавају се код исказа о објективности оцењивања (4.77) где су студенти имали нешто мањи степен слагања у односу на остале димензије вредновања квалитета наставног процеса. Након објективности оцењивања следи оцена квалитета наставе (4.78) и о квалитету наставног особља - предметних наставника или професора (4.83), који су задужени за теоријску наставу и реализацију часова предавања. Студенти француског језика и књижевности су задовољнији квалитетом младих сарадника (4.84) који реализују часове вежби, а према највишој оцени квалитет наставног материјала (4.85) могло би се закључити да студенти

препознају значај наставних садржаја и материјала који су неопходни за успешну реализацију високошколске наставе. Како су сви вредновани елементи квалитета наставног процеса добили изузетне оцене, узевши у обзир да је најнижа оцена 4.77 а највиша 4.85, препоручљиво је наставити са оваквим трендом, надаље пратити одрживост квалитета и упоредо пружити подршку и неопходне услове да постигнути ниво квалитета опстане.

III УПОРЕДНИ ПРИКАЗ И АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ПО ПРОЦЕЊИВАНИМ ОБЛАСТИМА

Генерално посматрано, оцена квалитета наставног процеса у јесењем семестру академске 2021/2022. године укупно износи 4.63. Овај податак указује на високу оцену квалитета наставног процеса на нивоу факултета али и говори у прилог задовољства студената.

Ради бољег увида у кретања, промене или осцилације по питању ове области квалитета добро је упоредити просечне оцене по вреднованим елементима у претходне две академске године у истом семестру. Овакав подухват може послужити као добра основа за стицање бољег увида у постојеће промене али и вредан инпут за предузимање одређених мера и активности за унапређења тамо где се уоче потребе за тим. Јер, понаособ посматрано по департманима, постоје разлике међу процењиваним елементима у односу на претходне евалуације, односно, код појединих департмана код неки вреднованих елемената постоје незнатне негативне осцилације и обратно, па је вредно учинити осврт и на њих. Из тих разлога, у продужетку извештаја извршена је табеларни упоредни приказ оцена свих вреднованих елемената по студијским програмима у јесењем семестру у последње три академске године (академске 2021/2022., 2020/2021 и 2019/2020.). Овакав приступ извршен је ради детектовања промена, било позитивних било негативних, те и осмишљавања могућих корективних мера, или активности за потенцијална унапређења квалитета код елемената који по силазним оценама могу представљати „критична“ места у будућности.

ПРОЦЕНЕ КВАЛИТЕТА НАСТАВЕ

Табела 27. Процене квалитета наставе по студијским програмима

Квалитет наставе: Просечне оцене по студијским програмима 2021/2022.		Квалитет наставе: Просечне оцене по студијским програмима 2020/2021.		Квалитет наставе: Просечне оцене по студијским програмима 2019/2020.		Разлике у три евалуације
Англистика	4.47	Англистика	4.43	Англистика	4.51	4.47:4.43: 4.51
Историја	4.52	Историја	4.54	Историја	4.42	4.52:4.54: 4.42
Комуницирање и односи с јавношћу	4.66	Комуницирање и односи с јавношћу	4.51	Комуницирање и односи с јавношћу	4.54	4.66: 4.51: 4.54
Новинарство	4.51	Новинарство	4.63	Новинарство	4.59	↓4.51:4.63: 4.59
Немачки језик и књижевност	4.70	Немачки језик и књижевност	4.66	Немачки језик и књижевност	4.62	4.70:4.66: 4.62**
Педагогија	4.44	Педагогија	4.66	Педагогија	4.28	↓4.44:4.66: 4.28*
Психологија	4.53	Психологија	4.57	Психологија	4.55	4.53:4.57:4.55
Руски језик и књижевност	4.46	Руски језик и књижевност	4.42	Руски језик и књижевност	4.31	4.46:4.42: 4.31
Социјална политика и социјални рад	4.62	Социјална политика и социјални рад	4.67	Социјална политика и социјални рад	4.45	4.62:4.67: 4.45
Социологија	4.63	Социологија	4.69	Социологија	4.65	4.63:4.69: 4.65
Србистика	4.68	Србистика	4.74	Србистика	4.68	4.68:4.74: 4.68
Филозофија	4.62	Филозофија	4.55	Филозофија	4.57	4.62:4.55: 4.57**
Француски језик и књижевност	4.78	Француски језик и књижевност	4.71	Француски језик и књижевност	4.73	↑4.78: 4.71: 4.73**
Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.58	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.59	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.53	4.58: 4.59: 4.53

Опцијом **болд** означена је једна највиша вредност просечних оцена квалитета наставе а опцијом **болд+италик** најнижа.

* Департмани са негативним осцилацијама у три евалуације

** Департмани са позитивним осцилацијама у три евалуације

Вредновање квалитета наставе, реализовано је кроз следећих 6 исказа: 1. Предзнање које сам имао/ла је било довољно за праћење наставе; 2. Студенти су на време упознати са садржајем/програмом предмета и начином оцењивања; 3. Наставне целине (садржај предмета) су добро осмишљене; 4. Облици извођења наставе (предавања, вежбе, пракса, семинари, пројекти...) одговарају садржају предмета; 5. Опрема и техничка подршка одговарају облицима наставе; 6. Наставни садржаји омогућују стицање адекватних нивоа знања; 7. Оптерећење студената на предмету је у складу са додељеним ЕСПБ бодовима; 8. Настава је интерактивна и укључује примере из праксе.

У Табели 27 су приказане просечне оцене квалитета наставе по студијским програмима, при чему се опсег укупне просечне оцене квалитета наставе представљених година крећу од 4.53 до 4.59. Иако су разлике у приказаним вредностима у три године незнатне, оне показују да се у средишњој години осетно

унапредио квалитет наставе у односу на 2019/2020. годину али мањи и не забрињавајући пад у последњем периоду евалуације. Позитивна промена у квалитету наставе у односу на претходне две године уочљива је код Департмана за француски језик и књижевност, Департмана за немачки језик и књижевност и Департмана за филозофију. С друге стране, благи пад у оценама детектује се највише код Департмана за педагогију. Квалитет наставе на овом студијском програму је приметно унапређен у позитивном смеру у академској 2020/2021. у односу на оцену добијену у евалуацији академске 2019/2020. док се у актуелној евалуацији приметио благи пад. Иако овај пад није алармантан, ипак представља сигнал и податак који је неопходно уважити. Он може бити полазна тачка за информативне разговоре са наставним кадром наведеног департмана, посебно када се има у виду да они својом компетентношћу и организацијом квалитетне наставе треба да представљају модел према коме ће се оријентисати колеге других департмана. Можда се оправдање за несразмере у оценама по академским годинама делом може пронаћи и у онлајн околностима реализације наставе у којима њен квалитет није могао доћи до пуног изражаја. Такође, и очекивања студената педагогије су можда делом била већа у односу на ИКТ компетенције наставног кадра. И поред ових разлога, очекивано је да ће се напредак бити приметнији у односу на претходне године ако се има у виду област рада и деловања наставника и сарадника ангажованих на овом студијском програму. Оваква наизменична померања не морају бити дискутабилна али неспорно могу бити добра основа за анализирање потенцијалних недостатака, мањкавости и празнина али и инвестирања напора да се они тамо где постоје на адекватан начин сведу на минимум и тамо где је могуће, отклоне у потпуности. Истовремено, пожељно би било урадити и анализу очекивања студената педагогије по питању квалитета наставе те самим тим идентификовати размимоилажења или могуће нејасноће.

Поред Департмана за педагогију са нижим просечним оценама у односу на претходне евалуације налази се и Департман за новинарство. Иако дати подаци генерално показују високе оцене квалитета наставе, ипак је важно скренути пажњу на промене које су се десиле код овог елемента. Примера ради, док је у академској 2020/2021. години дошло до извесног побољшања квалитета наставе у односу на претходну годину, у актуелној години та оцена је у блажем паду у односу и на 2019/2020. и 2020/2021. академску годину. Пад оцена није забрињавајући, посебно ако се има у виду да се много активности на овом департману изводе практичним путем и кроз демонстрацију, рекло би се да у онлајн околностима то није било могуће на адекватан начин учинити и увек па самим тим разумљиво је да квалитет наставе трпи извесне осцилације. Ипак, даље кретање оцена овог елемента нужно је континуирано пратити и кроз наредне евалуације, те сходно приликама и могућностима усмеравати наставно особље према прилагођавању приступа

настави. Такође, треба имати у виду и актуелну епидемиолошку ситуацију у којој су наставници били пред врло комплексним изазовом прилагођавања новонасталим околностима и одвијању наставног рада у виртуелном окружењу, што се итекако може одразити на квалитет.

Говорећи о позитивним променама квалитета наставе, оне су јасно уочљиве код три Департмана за: (1) немачки језик и књижевност, (2) филозофију, и (3) француски језик и књижевност. Док се код првог виде позитивне осцилације из године у годину, код другог и трећег наизменично смењивање успона и блажих падова, па поновног напретка. Како се ради о три департмана на који се уписује мањи број студената, очекивано је да ће квалитет наставе бити високо позициониран јер је са таквим мањим групама ученика могуће остварити већу интерактивност и користити ефикасније стратегије наставног рада. Важно је оснаживати наставнике и сараднике наведених департмана да наставе примере добрих и ефективних наставних пракси којима ће омогућити не само висок квалитет наставе већ и већу заинтересованост нових кандидата за успи ових студијских програма.

ПРОЦЕНЕ КВАЛИТЕТА НАСТАВНОГ МАТЕРИЈАЛА

Табела 28. Процене квалитета наставног материјала по студијским програмима

Квалитет наставног материјала: Просечне оцене по студијским програмима 2021/2022.		Квалитет наставног материјала: Просечне оцене по студијским програмима 2020/2021.		Квалитет наставног материјала: Просечне оцене по студијским програмима 2019/2020.		Разлике у три евалуације
Англистика	4.56	Англистика	4.53	Англистика	4.58	4.56:4.53:4.58
Историја	4.66	Историја	4.64	Историја	4.55	↑4.66:4.64:4.55**
Комуницирање и односи с јавношћу	4.78	Комуницирање и односи с јавношћу	4.64	Комуницирање и односи с јавношћу	4.65	↑4.78:4.64:4.65**
Новинарство	4.58	Новинарство	4.69	Новинарство	4.70	↓4.58:4.69:4.70*
Немачки језик и књижевност	4.74	Немачки језик и књижевност	4.76	Немачки језик и књижевност	4.68	4:74:4.76:4.68
Педагогија	4.52	Педагогија	4.72	Педагогија	4.34	↓4.52:4.72:4.34*
Психологија	4.63	Психологија	4.64	Психологија	4.63	4.63:4.64:4.63
Руски језик и књижевност	4.56	Руски језик и књижевност	4.55	Руски језик и књижевност	4.39	↑4.56:4.55:4.39**
Социјална политика и социјални рад	4.69	Социјална политика и социјални рад	4.78	Социјална политика и социјални рад	4.51	4.56:4.78:4.51
Социологија	4.69	Социологија	4.77	Социологија	4.72	4.69:4.77:4.72
Србистика	4.73	Србистика	4.80	Србистика	4.76	4.73:4.80:4.76
Филозофија	4.66	Филозофија	4.65	Филозофија	4.68	4.66:4.65:4.68
Француски језик и књижевност	4.85	Француски језик и књижевност	4.81	Француски језик и књижевност	4.82	↑4.85:4.81:4.82**
Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.66	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.69	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.61	4.66:4.69:4.61

Опцијом **болд** означена је једна највиша вредност просечних оцена квалитета наставе а опцијом **болд+италик** најнижа.

* Департмани са негативним осцилацијама у три евалуације

** Департмани са позитивним осцилацијама у три евалуације

Квалитет наставног материјала процењиван је кроз 4 исказа: 1. Наставник и сарадник примењују литературу наведену у спецификацији предмета; 2. Литературом је обухваћена целокупна испитна материја; 3. Наставни материјал је доступан; и 4. Наставни материјал је јасан, разумљив и технички добро урађен.

Када се спроведе поређење добијених резултата може се констатовати да се опсег просечних оцена квалитета наставног материјала по годинама креће се од 4.61 академске 2019/2020, преко 4.66 академске 2021/2022. до 4.69 академске 2020/2021. године, што указује да су одређења унапређења по питању квалитета наставног материјала, његове примењивости, доступности и функционалности процењена нешто вишом оценом у претходној години него у актуелној 2021/2022. години и 2019/2020. Иако вероватно нису вршене промене по питању наставних материјала у актуелној академској години, чини се вероватним да је благи пад у

свеукупној просечној оцени последица високих очекивања студената, а и могућој несналажљивости у истраживању, набавци или адекватном приступању материјалима током онлајн наставе.

Појединачно посматрано у актуелној академској години најизраженије позитивне промене приметне су код Департмана француски језик и књижевност и Департмана за комуникологију и односе са јавношћу. Са друге стране, најнижа оцена квалитета наставног материјала видљива је код Департмана за педагогију (4.52) и идентичне оцене код два филолошка департмана и то: Департмана за англистику и Департмана за руски језик и књижевност (у оба случаја оцена је 4.56). Иако се код сва три департмана може говорити о високим просечним оценама и оценама које нису индикативне у негативном смислу, јасно је да се код Департмана за педагогију примећују наизменичне осцилације у три евалуације (пад, успон, блажи пад). На департману за педагогију у претходној евалуацији приметна су била извесна побољшања у односу на годину пре тога, али у актуелној евалуацији незнатан пад оцене у односу на претходну али не и испод оцене добијене пре две евалуације. Можда се разлог за тренутну оцену може пронаћи и у недостатку обавезне педагошке литературе у електронској форми, или немогућности студената да приступе адекватним педагошким ресурсима за реализацију предиспитних активности. Истовремено, чини се и да су присутна очекивања студената да ће се сходно онлајн окружењу редуковати наставни материјали неопходни за овладавање наставне материје вероватно су утицали и на њихову свеукупну процену квалитета наставног материјала. На Департману за англистику у односу на Департман за педагогију ситуација је нешто другачија, док је оцена квалитета наставног материјала академске 2019/2020. била виша, у претходној години присутан је извештај пад оцене, док је у актуелној евалуацији оцена у односу на претходну нешто виша али не изнад оцене добијене пре три године. И овде се може говорити о високим оценама које никао не потпадају под забрињавајуће а разлози за оваква померања се могу пронаћи и у самој структури студената, њиховим жељама и очекивањима. И напослетку, Департман за руски језик и књижевност који се по просечној оцени у актуелној академској години може сврстати међу наведена три департмана за нижом просечном оценом у односу на остале департмане, према подацима у последње три евалуације може се ипак сврстати у департман са позитивним осцилацијама. Из података у табели јасно се види постепено унапређење те се овај департман са оцене 4.39 у трећој евалуацији попео на оцену 4.55 у претходној евалуацији и најзад 4.56 у актуелној евалуацији. Оваква позитивна померања говоре у прилог улагања напора наставног кадра у преиспитивање, иновирање и адаптирање наставног материјала. Тачније, у наредним годинама се очекује њихов даљи напредак. Према оценама у последње три евалуација, изражен пад приметан је код Департмана за новинарство, односно са 4.70 оцена је спала на 4.69 у претходној евалуацији и на 4.58 у актуелној

евалуацији. Премда је оцена у актуелној евалуацији и даље висока, оваква померања ипак су знак да треба порадити на ангажованости наставног кадра на анализи препоручених наставних материјала.

Департмани са израженијим позитивним осцилацијама у три евалуације су: Руски језик и књижевност, Комуницирање и односи са јавношћу, Историја, и Француски језик и књижевност. Тумачењем резултата из претходних евалуација и компарацијом са садашњим резултатима може се констатовати да се највеће позитивне осцилације (већ описане) читавају код Департмана за руски језик и књижевност. Поред овог департмана, вредно је истаћи и промене на Департману за комуницирање и односе са јавношћу који се по питању оцена овог елемента креће узлазном линијом. Премда се овде говори о високим оценама, у наредним годинама је пожељно наставити са праксама које бити оријентисане ка континуираном иновирању и унапређивању наставног материјала који се пласира студентима.

ПРОЦЕНЕ ОБЈЕКТИВНОСТИ ОЦЕЊИВАЊА

Табела 29. Процене објективности оцењивања по студијским програмима

Објективност оцењивања: Просечне оцене по студијским програмима 2021/2022.		Објективност оцењивања: Просечне оцене по студијским програмима 2020/2021.		Објективност оцењивања: Просечне оцене по студијским програмима 2019/2020.		Разлике у три евалуације
Англистика	4.49	Англистика	4.43	Англистика	4.49	4.49:4.43:4.49
Историја	4.54	Историја	4.59	Историја	4.42	4.54:4.59:4.42
Комуницирање и односи с јавношћу	4.75	Комуницирање и односи с јавношћу	4.56	Комуницирање и односи с јавношћу	4.62	↑4.75:4.56:4.62**
Новинарство	4.56	Новинарство	4.66	Новинарство	4.65	4.56:4.66:4.65
Немачки језик и књижевност	4.73	Немачки језик и књижевност	4.67	Немачки језик и књижевност	4.59	↑4.73:4.67:4.59**
Педагогија	4.41	Педагогија	4.68	Педагогија	4.30	↓4.41:4.68:4.30*
Психологија	4.52	Психологија	4.50	Психологија	4.55	4.52:4.50:4.55
Руски језик и књижевност	4.45	Руски језик и књижевност	4.49	Руски језик и књижевност	4.39	4.45:4.49:4.39
Социјална политика и социјални рад	4.68	Социјална политика и социјални рад	4.69	Социјална политика и социјални рад	4.49	4.68:4.69:4.49
Социологија	4.65	Социологија	4.74	Социологија	4.65	↓4.65:4.74:4.65*
Србистика	4.67	Србистика	4.77	Србистика	4.70	↓4.67:4.77:4.70*
Филозофија	4.63	Филозофија	4.61	Филозофија	4.65	4.63:4.61:4.65
Француски језик и књижевност	4.77	Француски језик и књижевност	4.74	Француски језик и књижевност	4.72	↑4.77:4.74:4.72**
Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.59	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.62	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.55	4.59:4.62: 4.55

Опцијом **болд** означена је једна највиша вредност просечних оцена квалитета наставе а опцијом **болд+италик** најнижа.

* Департмани са негативним осцилацијама у три евалуације

** Департмани са позитивним осцилацијама у три евалуације

Процена објективности оцењивања вршена је преко само 3 исказа: 1. Рад студента се прати и оцењује током наставе; 2. Оцењивање наставника током наставе и на завршном испиту је професионално и у складу са дефинисаним критеријумима; 3. Наставник кроз оцењивање вреднује разумевање и способност примене знања, као и аналитичко мишљење.

Резултати у Табели 29 приказују да укупне просечне оцене квалитета наставе на свим студијским програмима износе: 4.55 у академској 2019/2010. години, 4.62 у академској 2020/2021. години и 4.59 у 2021/2022. Поред Департмана за комуницирање и односе са јавношћу који судећи према вредностима приказаним у четвртој колони показује унапређења по питању објективности оцењивања, приметна су и извесна побољшања и на: Департману за немачки језик и књижевност и Департману француски језик и књижевност. Јасно је уочљива

позитивна промена у објективности оцењивања у последњем евалуационом периоду, те се може закључити да су наставници наведених Департмана поступали одговорно и професионално те сходно томе и приметно побољшали и приступ овом комплексном задатку. и тиме веома успешно одговорили на овај комплексни задатак. С друге стране, пад квалитета објективности оцењивања у односу на претходне два евалуациона периода може се запазити код Департмана за педагогију, Департмана за србистику и Департмана за социологију. Судаћи по приказаним резултатима код сва три наведена департмана присутни су благи падови, успони па поново мањи падови просечне оцене у три евалуациона периода, с тим што просечна оцена не пада испод минималне детектоване оцене. Свакако, с обзиром на високу просечну оцenu ови подаци нису забрињавајући али очигледно је постојање одређеног простора за извесна поспешивања овог елемента вредновања квалитета наставног процеса.

Анализом просечних оцена у евалуацији актуелне академске године (2021/2022.) и посматрано појединачно по студијским програмима, најнижа оцена објективности оцењивања читава се код Департмана за педагогију док се највиша детектује код Департмана за француски језик и књижевност. Иако се најнижа оцена евидентирана код Департмана за педагогију може сматрати високом оценом, ипак с обзиром на оријентацију и област, чини се да би овај департман по објективности оцењивања требало да предњачи у односу на све остале департмане. У том погледу, добро је анализирати постојеће начине оцењивања, бодовања предиспитних и испитних обавеза студената, специфичности оцењивања и бодовних вредности појединих елемената укључених у оцењивање, транспарентности у оцењивању као и постојања повратних информација према студентима у односу на остварене резултате. Такође, један од начина уверености у објективност оцењивања јесте рад на отклањању постојећег скептицизма студената те и увођење потенцијалне активности самовредновања путем кога би студенти покушали да сами процене ниво свог знања и постигнућа.

Генерално гледано, просечне вредности процењиваног елемента у односу на три академске године крећу се углавном у позитивном смеру код већине департмана или се одржавају на претходним нивоима, с тим што се због идентификованих падова код неких департмана уочава потреба за даљим праћењем и предузимањем ефективних мера и активности за поспешивањем овог елемента квалитета наставног процеса.

ПРОЦЕНЕ КВАЛИТЕТА НАСТАВНОГ ОСОБЉА – НАСТАВНИК

Табела 30. Процене квалитета наставног особља - наставник по студијским програмима

Квалитет наставника: Просечне оцене по студијским програмима 2021/2022.		Квалитет наставника: Просечне оцене по студијским програмима 2020/2021.		Квалитет наставника: Просечне оцене по студијским програмима 2019/2020.		Разлике у три евалуације
Англистика	4.60	Англистика	4.55	Англистика	4.61	4.60:4.55:4.61
Историја	4.65	Историја	4.66	Историја	4.45	4.65:4.66: 4.45
Комуницирање и односи с јавношћу	4.77	Комуницирање и односи с јавношћу	4.51	Комуницирање и односи с јавношћу	4.62	↑4.77:4.51:4.62**
Новинарство	4.62	Новинарство	4.68	Новинарство	4.68	↓4.62:4.68:4.68*
Немачки језик и књижевност	4.80	Немачки језик и књижевност	4.74	Немачки језик и књижевност	4.64	↑4.80:4.74:4.64**
Педагогија	4.51	Педагогија	4.69	Педагогија	4.37	↓4.51:4.69:4.37*
Психологија	4.59	Психологија	4.60	Психологија	4.63	↓4.59:4.60:4.63*
Руски језик и књижевност	4.54	Руски језик и књижевност	4.57	Руски језик и књижевност	4.50	4.54:4.57:4.50
Социјална политика и социјални рад	4.63	Социјална политика и социјални рад	4.75	Социјална политика и социјални рад	4.53	4.63:4.75:4.53
Социологија	4.68	Социологија	4.78	Социологија	4.71	↓4.68:4.78:4.71*
Србистика	4.70	Србистика	4.78	Србистика	4.74	↓4.70:4.78:4.74*
Филозофија	4.70	Филозофија	4.62	Филозофија	4.59	↑4.70:4.62:4.59**
Француски језик и књижевност	4.83	Француски језик и књижевност	4.83	Француски језик и књижевност	4.80	↑4.83:4.83:4.80**
Укупна просечна оцена квалитета наставе:	<u>4.66</u>	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	<u>4.67</u>	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	<u>4.60</u>	<u>4.66:4.67:4.60</u>

Опцијом **болд** означена је једна највиша вредност просечних оцена квалитета наставе а опцијом **болд+италик** најнижа.

* Департмани са негативним осцилацијама у три евалуације

** Департмани са позитивним осцилацијама у три евалуације

Вредновање квалитета наставног особља, односно наставника спроведено је кроз следећих 6 исказа: 1. Припремљен је за наставу; 2. Излаже градиво јасно и разумљиво; 3. Одржава редовно све облике наставе по утврђеном распореду; 4. Подстиче активно учешће студената у настави; 5. Доступан је за сва студентска питања и консултације; и 6. Уважава обавезе студената приликом одређивања термина за проверу знања.

Када се спроведе поређење може се констатовати да се опсег просечних оцена дат овом елементу квалитета наставног процеса по годинама креће се од 4.60 академске 2019/2020, преко 4.67 академске 2020/2021. до 4.66 академске 2021/2022. године. Поред Департмана за филозофију и Департмана за немачки језик и књижевност који судећи према вредностима приказаним у четвртој колони показују знатна унапређења по питању квалитета рада наставника, приметна су побољшања и на Департману за комуницирање и односе са јавношћу и

Департману за француски језик и књижевност. На овим студијски програмима студенти су квалитет рада наставника високо вредновали што имплицира да су задовољнији у односу на претходне периоде. Оваква позитивна померања вредно је похвалити. У односу на претходне евалуационе периоду, негативне осцилације читавају се код Департмана за новинарство, Департмана за педагогију, Департмана за психологију, Департмана за социологију и Департмана за србистику. Важно је напоменути да ниједном од наведених департмана просечна оцена није спала испод оцене добијене у првом евалуационом периоду, већ да се код већине њих чак примећује извесно побољшање у другом евалуационом периоду и незнатан пад у трећем (актуелном) евалуационом периоду али који, као што је наведено не иде испод прве оцене. Иако се овде говоре о прилично високим оценама бодованог елемента, увек су нека унапређења могућа, примера ради давањем повратних информација наставницима да је дошло до незнатних промена у негативном смеру у поређењу са претходним годинама, поткрепљивањем слободним увидом у резултате, колаборативним радом и саветодавним разговорима за наставницима при чему би можда могле да се детектују активности или ситуације које су потенцијално резултирале нижим нивоом задовољства студената, те и сагледавањем могућности за увођење одређених позитивних мера и активности којима би рад наставника попримио нову форму која би водила унапређивању рада у оним сегментима у којима су студенти изразили мање задовољства (што се може постићи детаљнијом анализом исказа са нижим оценама).

Појединачно посматрано узимајући у обзир просечне оцене у актуелној академској години студенти Француског језика и књижевности, најзадовољнији су квалитетом наставника, а најмање задовољства квалитетом наставника изражавају студенти педагогије. Као што је већ описано, наведене просечне оцене прелазе 4.5 што није основа за забринутост и предузимање значајних корективних мера, али ову праксу свакако надаље треба пратити, где год је могуће унапређивати и постигнут висок ниво квалитета одржавати.

ПРОЦЕНЕ КВАЛИТЕТА НАСТАВНОГ ОСОБЉА – САРАДНИК

Табела 31. Процене квалитета наставног особља - сарадник по студијским програмима

Квалитет сарадника: Просечне оцене по студијским програмима 2021/2022.		Квалитет сарадника: Просечне оцене по студијским програмима 2020/2021.		Квалитет сарадника: Просечне оцене по студијским програмима 2019/2020.		Разлике у три евалуације
Англистика	4.60	Англистика	4.56	Англистика	4.68	4.60:4.56:4.68
Историја	4.60	Историја	4.56	Историја	4.57	4.60:4.56:4.57
Комуницирање и односи с јавношћу	4.79	Комуницирање и односи с јавношћу	4.64	Комуницирање и односи с јавношћу	4.68	↑4.79:4.64:4.68**
Новинарство	4.66	Новинарство	4.70	Новинарство	4.73	↓4.66:4.70:4.73*
Немачки језик и књижевност	4.76	Немачки језик и књижевност	4.77	Немачки језик и књижевност	4.72	4.76:4.77: 4.72
Педагогија	4.50	Педагогија	4.74	Педагогија	4.42	↑4.50:4.74:4.42**
Психологија	4.63	Психологија	4.64	Психологија	4.65	↓4.63:4.64:4.65*
Руски језик и књижевност	4.53	Руски језик и књижевност	4.64	Руски језик и књижевност	4.44	↑4.53:4.64:4.44*
Социјална политика и социјални рад	4.71	Социјална политика и социјални рад	4.76	Социјална политика и социјални рад	4.58	4.71:4.76:4.58
Социологија	4.70	Социологија	4.78	Социологија	4.76	4.70:4.78:4.76
Србистика	4.74	Србистика	4.84	Србистика	4.86	↑4.74:4.84:4.86**
Филозофија	4.64	Филозофија	4.65	Филозофија	4.61	4.64:4.65:4.61
Француски језик и књижевност	4.84	Француски језик и књижевност	4.87	Француски језик и књижевност	4.83	↑4.84:4.87:4.83**
Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.66	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.68	Укупна просечна оцена квалитета наставе:	4.65	4.66:4.68: 4.65

Опцијом **болд** означена је једна највиша вредност просечних оцена квалитета наставе а опцијом **болд+италик** најнижа.

* Департмани са негативним осцилацијама у три евалуације

** Департмани са позитивним осцилацијама у три евалуације

Као и у претходном случају, квалитет рада сарадника процењиван је кроз истих 6 исказа којима је процењиван квалитет рада наставника: 1. Припремљен је за наставу; 2. Излаже градиво јасно и разумљиво; 3. Одржава редовно све облике наставе по утврђеном распореду; 4. Подстиче активно учешће студената у настави; 5. Доступан је за сва студентска питања и консултације; и 6. Уважава обавезе студената приликом одређивања термина за проверу знања.

Резултати из првог дела табеле, посматрано узлазном путањом крећу се од 4.50 до 4.84. Посебно су похвалне просечне оцене које се читавају код квалитета рада сарадника филолошких департмана, као што су Департман за француски језик и књижевност и Департмана за немачки језик и књижевност који се посебно издвајају и високо се котирају на листи, али и других департмана попут комуницирања и односа са јавношћу. У случају наведених филолошких департмана овакви резултати су очекивани с обзиром на то да се ради о

департаманима са мањим бројем студената са којима је могуће ефикасније организовати и квалитетно изводити вежбе. Када се томе придода посвећеност и ентузијазам младих и са других департмана, попут наведеног департмана за комуницирање у односе са јавношћу који броји знатно већи број студената резултати су загарантовани. Иако високе, оцене студената Департмана за педагогију и Департмана за руски језик и књижевност говоре у прилог њиховог мањег задовољства радом сарадника у односу на оцене студената других студијских програма. Као што је већ и наведено, Департман за педагогију спада међу департмане са већим бројем студената те је за напора и труда за креативан и интерактиван рад са студентима. Иако ове оцене нису симптоматичне и не захтевају драстичне нити неке посебне корективне мере, треба имати у виду да се углавном ради о младом наставном кадру, по годинама и стилу понашања блиским студентима али кадру коме је потребно време да се адаптира новонасталим ванредним околностима и другачијем виду извођења наставног рада у односу на директну наставу „face to face“. Свакако, сарадницима је потребно подршке и усмеравања како од стране наставника запослених на департаманима тако и саветодавног рада са представницима Центра за унапређење квалитета и Управе факултета јер је важно да се воде примерима добре праксе који им могу послужити као модели за ефикаснију организацију вежби. Ово посебно добија на значају када се ради о департаманима који броје мањи број студената попут Департмана за руски језик и књижевност који потпадају у категорију оних са нижим оценама у односу на све вредноване департмане. Јасно је да при рангирању неки департмани излазе на врх листе а неки на крај, али све оцене се крећу од 4.5 као најмање што ипак не представља алармантну позицију.

Компарацијом приказаних оцена квалитета рада сарадника у садашњој и претходним евалуацијама незнатна одступања идентификују се код Департмана за новинарство и Департмана за психологију. Пад оцена од евалуације до евалуације код ова два департмана је скоро невидљив, а разлози за то могу се пронаћи у броју студената који студирају на овим департаманима, њиховој структури али и различитим очекивањима у односу на младе сараднике. Слободно речено, иако је просечна оцена генерално гледано висока, ипак је у наредним евалуацијама неопходно посебно обратити пажњу да се овај тренд негативног осцилирања не настави. Свакако, код ова два означена департмана осцилације наниже јесу приметне али су незнатне и не захтевају нека посебна разматрања јер у просеку не прелазе оцену испод 4.63.

Без умањивања значаја и вредности позитивних промена насталих у квалитету рада сарадника које су мање више уочљиве код свих преосталих департмана, ипак су израженије позитивне осцилације приметне код Департмана за комуникологију који у све три евалуације показује незнатан али ипак приметан раст оцена. Интересантни су и подаци који се читавају код Департмана за

педагогију, Департману за француски језик и књижевност и Департману за руски језик и књижевност код којих се може приметити наизменично смењивање успона и падова у различитим евалуационим периодима. Ипак, све оцене су прилично високе те наведене департмане поред информисања о позитивним резултатима, одличним помацима по питању унапређења рада, похвале и подршке, треба и надаље оснаживати у смеру максималног напора да се постигне што виши квалитет рада сарадника. Тим пре што се овде ради о младим кадровима који према стилу рада и понашања, флексибилности, кооперативности и посвећености треба да представљају адекватне примере и моделе за формирање и развој будућих стручњака конкретних области.

IV ПРЕДЛОГ МЕРА

У оквиру Центра за унапређење квалитета Филозофског факултета, константно се ради на анализи добијених резултата студентских евалуација и идентификовању елемената квалитета наставног процеса који су у последња три периода евалуација у истом семестру показали извесна одступања у погледу просечних оцена. Такође, кроз дубљи увид у податке добијене за сваки студијски програм понаособ, омогућава лакше лоцирање фактора ниже вреднованих елемената у односу на претходне године. Таква активност може бити добра основа управнику центра за унапређење квалитета за креирање потенцијалног плана деловања у циљу унапређења квалитета наставног процеса у свим елементима вредновања, посебно оним ниже вреднованим. Иако су горе описане и интерпретиране оцене квалитета наставног процеса изузетно високе, то никако не значи да не треба подржати добре праксе и да елементе ове вредноване области и у њима места са приметним мањим или већим одступањем не треба посебно третирати и надаље пратити. Важно је, када год то прилике омогућавају покретати различите врсте активности којим би се они високо позиционирали.

Сачињавањем Извештаја о самовредновању квалитета наставног процеса ствара се добра основа заједничко деловање управника Центра за унапређење квалитета и продекана за наставу у смеру информисања управника свих департмана о спроведеним активностима и кључним резултатима вредновања. С обзиром на то да Центар располаже јединственом базом података која обухвата и појединачне резултате за сваког наставника и сарадника свих студијских програма, то је умногоме лакше у појединим случајевима аргументовано суочити руководеће органе организационих јединица са идентификованим слабостима, недостацима и критичним тачкама, али и позитивним резултатима које треба посебно похвалити, одржавати или даље развијати. Управницима се могу дати на располагање ови подаци како би наставници и сарадници задужени за реализацију предавања и вежби на припадајућем студијском програму имали увид у своје оцене. Ова пракса чини се добром јер сваки наставник и сарадник увидом у сопствене оцене поред информисаности о свом раду може добити и подстицај да изврши одређене промене у свом раду, посебно тамо где се детектују ниже оцене, потенцијала „ризична“ места, или пак предвиђања могућих негативних појава у наставном раду које могу потицати од њих самих. Тамо где се процени да је потребно, па чак и пожељно, Центар за унапређење квалитета може да покрене иницијативе на нивоу својих надлежности за координисано, кооперативно и конструктивно решавање детектованих проблема али и могућих прикривених нежељених учинака који не могу јасно идентификовати али се могу предвидети. У таквим, премда ретким случајевима, посебно формиране комисије укључујући продекана за наставу,

управника Центра за унапређење квалитета и управника департмана анализирају детектован проблем и заједнички осмишљавају план деловања који се спроводи према јасно спецификованим правилима све док се не утврде позитивни ефекти или мења план активности уколико не проистекну жељени резултати.

Између осталог, Центар за квалитет негује праксу отворености и флексибилности за све конструктивне предлоге наставног особља за унапређење свих елемената вредновања квалитета наставног процеса, посебно оних из којих се јасно виде могућности за проактивно деловање и ефективне наставне праксе. Како вредне информације долазе од студената као корисника образовних услуга једнако вредне информације могу се добити и од наставног кадра као пружалаца тих истих услуга, те је у том смислу њихова мишљења и искуства неопходно уважити, посебно је значајна информисаност о изазовима и проблемима у наставном раду као ресурс, инпут и полазиште за увођење прогресивних промена. У том смислу, овде се не говори само о отворености Центра за унапређење квалитета у смислу колегијалности, уважавања, поштовања наставног кадра, већ и неговања вишесмерне комуникације и посвећености заједничком решавању проблема и тешкоћа у наставном раду. Такве активности представљају приоритетне задатке на којима је нужно радити ради изграђивања културе квалитета.

Напоследку, и не мање важно јесте и интензивније обавештавање студената од стране представника Студентског парламента и самог Центра и представника студената који сачињавају Комисију за унапређење квалитета Факултета, о значају њихове партиципације и непристрасности у евалуацијама. Уз то, чини се нужним подстицање студената на слободно изношење сопствених мишљења како јавно и транспарентно, тако и анонимно кроз коментаре на евалуативним листовима како је примећено да неретко ова поља студенти оставе непопуњена. Чини се да одређен број студената неретко високо вреднује поједине елементе услед неупућености у анонимност, или пак услед страха (објективног или субјективног типа), или одређених негативних искустава. У том погледу рад Центра за унапређење квалитета требало усмерити и на осмишљавање активности којим би се отклонио скептицизам студената, приближио рад и функционисање центра и етички принципи на којима почива организација и рад Центра, упознавање са кључним особама на нивоу Центра којима се могу обратити за помоћ уколико се појаве неки проблеми везани за наставни процес а о којима немају слободу да пишу или јавно иступе. Такав приступ могуће је остварити кроз краће трибине или радионице са студентима које би се реализовале сваке године и са сваком новом генерацијом студената како би се остварила не само информисаност него и упућеност у основне правце деловања Центра за унапређење квалитета. Овим би се вероватно постигла и веће ангажовање студената не само у раду Центра него и непристрасније оцењивање у евалуацијама, али и потенцијални предлози студената за неке нове иницијативе и активности, или савременије приступе који

нису присутни у тренутној наставној пракси а који би могли дати пожељне учинке. Свакако, све информације које се добијају од вишеструког су значаја посебно када се говори о критичним местима која су можда непокривена а нису јасно уочљива и на чијим би трансформацијама било могуће радити. Инпути који долазе од студената али и самих наставника значајан су ресурс на чијим основама Центар треба да заснива и усмерава своја будућа деловања и настојања у развијању пожељне културе квалитета.

Ниш, 20.12.2022.

Управник Центра за унапређење квалитета



Доц. др Драгана Јовановић